

Zložitosť algoritmov

1 Optimalizácia

2 Asymptotická zložitosť

- Príklady
- Priemerná a očakávaná zložitosť
- Horné a dolné odhady zložitosti

Zložitosť algoritmov

- korektnosť algoritmu sama o sebe nezaručuje jeho použiteľnosť
- dĺžka výpočtu a jeho pamäťová náročnosť
- časová a priestorová zložitosť
- zložitosť výpočtu závisí na vstupnej inštancii
- zložitosť algoritmu vyjadrujeme ako funkciu dĺžky vstupnej inštancie

Optimalizácia zložitosti algoritmu

- na úrovni kompilácie
- programátorská optimalizácia

Príklad 1

Vstup zoznam študentov a počet bodov, ktoré získali v záverečnom teste predmetu IB110
 $L(1), \dots, L(N)$

Výstup normalizované body

- (1) Nájdi maximálny počet bodov, MAX
- (2) každý bodový zisk vynásob hodnotou 100 a vydeľ hodnotou MAX

Implementácia (1) štandardne
(2) **for** I **from** 1 **to** N **do** $L(I) \leftarrow L(I) \times 100/MAX$ **od**
pre každé $L(I)$ potrebujeme 1 násobenie a 1 delenie

Optimalizácia (1) štandardne
(2) $FAKTOR \leftarrow 100/MAX$
(3) **for** I **from** 1 **to** N **do** $L(I) \leftarrow L(I) \times FAKTOR$ **od**
zlepšenie o cca 50%

Príklad 2

- vyhľadávanie prvku X v neusporiadanom zozname
- implementácia pomocou cyklu, v ktorom sa realizujú dva testy:
(1) našli sme X ? a (2) prehládali sme celý zoznam?
- **optimalizácia**: na koniec zoznamu pridáme prvok X a v cykle testujeme len podmienku (1)
- po ukončení cyklu overujeme, či nájdený prvok X sa nachádza vo vnútri zoznamu alebo na jeho konci
- **zlepšenie o cca 50%**

Zložitosť algoritmov

1 Optimalizácia

2 Asymptotická zložitosť

- Príklady
- Priemerná a očakávaná zložitosť
- Horné a dolné odhady zložitosti

Otázky

- je zlepšenie o 50% (60%, 90% ...) dostačujúce?
- ako charakterizovať zložitosť algoritmu?
- ako porovnať zložitosť dvoch algoritmov?

zložitosť algoritmu ako funkcia dĺžky vstupnej inštancie

zložitosť v najhoršom prípade

asymptotická zložitosť, O-notácia

Asymptotická zložitosť

- jednoduchá charakterizácia efektivity algoritmu
- umožňuje porovnať relatívnu efektivitu rôznych algoritmov
- charakterizuje, ako rastie zložitosť algoritmu s rastúcou dĺžkou vstupnej inštancie

O-notácia

Symbolom $\mathcal{O}(g(n))$ označujeme množinu funkcií t.ž.

$$\mathcal{O}(g(n)) = \{f(n) \mid \text{existuje kladná konštanta } c \text{ a } n_0 \\ \text{také, že } 0 \leq f(n) \leq cg(n) \text{ pre všetky } n \geq n_0\}.$$

Rovnosť $f(n) = \mathcal{O}(g(n))$ vyjadruje, že $f(n)$ je prvkom množiny $\mathcal{O}(g(n))$.

Robustnosť O-notácie

Fakt

O-notácia zakrýva konštantné faktory

- časová zložitosť algoritmu je relatívny pojem
- zložitosť je relatívna voči fixovanej množine elementárnych inštrukcií
- každý programovací jazyk resp. kompilátor môže mať inú množinu elementárnych inštrukcií
- pokiaľ používajú štandardné inštrukcie, tak rozdiel v časovej zložitosti je práve o konštantný faktor
- O-notácia je **invariantná** voči takýmto implementačným detailom

Nevýhoda O-notácie: skryté konštanty, hraničná hodnota n_0

Binárne vyhľadávanie

Binárne vyhľadávanie položky Y v telefónnom zozname s N položkami $X_1, X_2, \dots, X_N$ pre $N = 1000000$

lineárne vyhľadávanie až 1 000 000 porovnaní
zložitosť $\mathcal{O}(N)$

binárne vyhľadávanie postup: v prvom kroku porovnaj Y s X_{500000}
podľa výsledku porovnaj v druhom kroku Y buď s X_{250000}
alebo s X_{750000}
v najhoršom prípade 20 porovnaní
zložitosť $\mathcal{O}(\log_2(N))$

Prečo?

sme ako zložitosť vyhľadávania sme uvažovali len počet porovnaní?

Bubblesort

```

1 procedure BUBBLESORT( $A, n$ )
2   for  $i = 1$  to  $n - 1$  do
3     for  $j = 1$  to  $n - i$  do
4       if  $A[j] > A[j + 1]$  then vymeň  $A[j]$  s  $A[j + 1]$  fi
5     od
6   od

```

riadok 4 čas $\mathcal{O}(1)$

for cyklus 3 - 5 čas $\mathcal{O}(n - i)$

for cyklus 2 - 6 čas $\mathcal{O}(\sum_{i=1}^{n-1} (n - i))$
 $= \mathcal{O}(n(n - 1) - \sum_{i=1}^{n-1} i) = \mathcal{O}(n^2)$

celková časová zložitosť je $\mathcal{O}(n^2)$

Vnorené cykly

```

1  r ← 0
2  for i = 1 to n do
3      for j = 1 to i do
4          for k = j to i + j do
5              r ← r + 1
6          od
7      od
8  od

```

cyklus 4 - 6 $(i + j) - j + 1 = i + 1$ priradení

cyklus 3 - 7 i opakování cyklu 4 - 6, tj. $i(i + 1) = i^2 + i$ priradení

cyklus 2 - 8 $n - 1$ opakování cyklu 3 - 7, tj. $\sum_{i=1}^{n-1} i^2 + i$ priradení

$$\sum_{i=1}^{n-1} i^2 + i = \frac{(n-1)n(2n-1)}{6} + \frac{(n-1)n}{2} = \frac{n^3 - n}{3} = \mathcal{O}(n^3)$$

Maximálny a minimálny prvok

Problém nájdenia maximálneho a minimálneho prvku postupnosti $S[1..n]$.
Zložitosť kritérium - počet porovnaní prvkov.

```
max ←  $S[1]$   
for  $i$  from 2 to  $n$  do  
    if  $S[i] > max$  then  $max \leftarrow S[i]$  fi  
od
```

Minimum nájdeme medzi zvyšnými $n - 1$ prvkami podobne.
Celkove $(n - 1) + (n - 2)$ porovnaní.

Maximálny a minimálny prvok

Prístup Rozdeľ a panuj

- 1 pole rozdeľ na dve (rovnako veľké) podpostupnosti
- 2 nájdi minimum a maximum oboch podpostupností
- 3 maximálny prvok postupnosti je väčší z maximálnych prvkov podpostupností; podobne minimálny prvok

function MAXMIN(x, y)

```
if  $y - x \leq 1$  then return ( $\max(S[x], S[y]), \min(S[x], S[y])$ )
    else ( $max1, min1$ )  $\leftarrow$  MAXMIN( $x, \lfloor (x + y)/2 \rfloor$ )
        ( $max2, min2$ )  $\leftarrow$  MAXMIN( $\lfloor (x + y)/2 \rfloor + 1, y$ )
    return ( $\max(max1, max2) \min(min1, min2)$ )
```

fi

Maximálny a minimálny prvok

Zložitosť: (počet porovnaní)

$$T(n) = \begin{cases} 1 & \text{pre } n = 2 \\ T(\lfloor n/2 \rfloor) + T(\lceil n/2 \rceil) + 2 & \text{pre } n > 2 \end{cases}$$

Indukciou k n overíme, že $T(n) \leq \frac{5}{3}n - 2$.

- 1 Pre $n = 2$ platí $\frac{5}{3} \cdot 2 - 2 > 1 = T(2)$.
- 2 Predpokladajme platnosť nerovnosti pre všetky hodnoty $2 \leq i < n$, dokážeme jej platnosť pre n .

$$\begin{aligned} T(n) &= T(\lfloor n/2 \rfloor) + T(\lceil n/2 \rceil) + 2 && \text{indukčný predp.} \\ &\leq \frac{5}{3}\lfloor n/2 \rfloor - 2 + \frac{5}{3}\lceil n/2 \rceil - 2 + 2 = \frac{5}{3}n - 2 \end{aligned}$$

Priemerná a očakávaná zložitosť

Priemerná zložitosť priemer zložitosť výpočtov na všetkých vstupoch danej dĺžky

*Quicksort - zložitosť v najhoršom prípade je $O(n^2)$,
priemerná zložitosť je $O(n \log n)$*

Očakávaná zložitosť zložitosť jednotlivých výpočtov je vážená frekvenciou výskytu príslušných vstupných inštancií

Výhody: presnejšia informácia o efektivite algoritmu
v prípade očakávanej zložitosti je relevancia voči aplikačnej oblasti

Nevýhody: obtiažna analýza
v prípade očakávanej zložitosti nutnosť poznať presnú frekvenciu vstupných inštancií

Horné a dolné odhady zložitosti

Zložitosť algoritmu ■ v najlepšom prípade

- v najhoršom prípade
- priemerná zložitosť
- očakávaná zložitosť

Zložitosť problému ■ dolný odhad zložitosti problému

- horný odhad zložitosti problému — zložitosť konkrétneho algoritmu pre problém
- zložitosť problému

Techniky

Informačná metóda riešenie problému v sebe obsahuje isté množstvo informácie a v každom kroku výpočtu sme schopní určiť len časť tejto informácie (*násobenie matíc, cesta v grafe, triedenie*)

Metóda sporu *Varianta A:* za predpokladu, že algoritmus má zložitosť menšiu než uvažovanú hranicu, vieme skonštruovať vstup, na ktorom nedá korektné riešenie.

Varianta B: za predpokladu, že algoritmus nájde vždy korektné riešenie, vieme skonštruovať vstup, pre ktorý zložitosť výpočtu presiahne uvažovanú hranicu.

Redukcia

Príklad: maximálny prvok postupnosti

Dolný odhad

Nech algoritmus $\mathcal{A}$ je algoritmus založený na porovnávaní prvkov a nech $\mathcal{A}$ rieši problém maximálneho prvku. Potom $\mathcal{A}$ musí na každom vstupe vykonať aspoň $n - 1$ porovnaní.

Dôkaz

Nech $x = (x_1, \dots, x_n)$ je vstup dĺžky n , na ktorom $\mathcal{A}$ vykoná menej než $n - 1$ porovnaní a nech x_r je maximálny prvok v x .

Potom v x musí existovať prvok x_p taký, že $p \neq r$ a v priebehu výpočtu x_p nebol porovnávaný so žiadnym prvkom väčším než on sám. Existencia takého prvku plynie z počtu vykonaných porovnaní.

Ak v x zmeníme hodnotu prvku x_p na $x_r + 1$, tak $\mathcal{A}$ určí ako maximálny prvok x_r – spor.

Príklad: vyhľadávanie v telefónnom zozname

binárny strom a jeho hĺbka

Výzkum v oblasti zložitosti problémov

- optimalizácia dátových štruktúr
- dolné odhady zložitosti a dôkaz optimality
- priestorová zložitosť
- vzťah medzi priestorovou a časovou zložitosťou